

Brusel 15. listopadu 2024
(OR. en)

15564/24

SOC 831
EMPL 568
EDUC 418
ECOFIN 1287

POZNÁMKA

Odesílatel:	Výbor pro zaměstnanost
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Přezkum provádění doporučení o individuálních vzdělávacích účtech provedený Výborem pro zaměstnanost: klíčová sdělení – <i>potvrzení</i>

Delegace naleznou v příloze přezkum provádění doporučení Rady o individuálních vzdělávacích účtech z roku 2022, který provedla skupina pro analýzu politik v rámci Výboru pro zaměstnanost a který má Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele potvrdit na zasedání konajícím se ve dnech 2. a 3. prosince 2024.

Příloha 1 – Závěry pro jednotlivé země jsou uvedeny v dodatku 1 k dokumentu 15564/24.

**Přezkum provádění doporučení Rady o individuálních vzdělávacích účtech z roku 2022,
provedený skupinou pro analýzu politik v rámci Výboru pro zaměstnanost**

Klíčová sdělení určená Radě

A. ÚVOD

Výbor pro zaměstnanost (EMCO) je pověřen sledováním pokroku dosaženého při provádění doporučení Rady o individuálních vzdělávacích účtech.

První přezkum provádění doporučení Rady se uskutečnil ve dnech 29. a 30. října 2024 v Bruselu a provedla jej skupina pro analýzu politik v rámci Výboru pro zaměstnanost (EMCO PAG). Kromě diskuse o tom, do jaké míry členské státy zohlednily pokyny uvedené v doporučení Rady, poskytl letošní přezkum členským státům, které individuální vzdělávací účty neprovádějí, možnost přispět k mnohostranným výměnám. Přezkum z roku 2024 zkoumal pokrok dosažený čtrnácti členskými státy, které byly k přezkumu vybrány na základě programu individuálních vzdělávacích účtů probíhajícího v současné době, nebo konkrétně plánovaného.

Před zahájením přezkumu **vyplnilo všech 27 členských států dotazník pro sebehodnocení, jehož cílem bylo posoudit úroveň provádění doporučení Rady** na základě zaměření na klíčový vývoj a budoucí plány provádění systému individuálních vzdělávacích účtů a dosažení cílů doporučení, konkrétně 1) zajistit všem dospělým osobám v produktivním věku podporu v přístupu k příležitostem v oblasti vzdělávání či odborné přípravy a 2) zvýšit pobídky a motivaci jednotlivců k vyhledání odborné přípravy. Hlavním cílem přezkumu bylo shromáždit informace s cílem zhodnotit výchozí situaci a posoudit úroveň provádění nebo rozvoje plánů v jednotlivých členských státech, pokud jde o hlavní části doporučení o individuálních vzdělávacích účtech. Přezkum se zaměřil na posouzení úrovně provádění doporučení Rady v členských státech především v souvislosti s pěti klíčovými aspekty: **1) charakteristiky zavedeného/plánovaného systému individuálních vzdělávacích účtů, 2) specifické politické prvky individuálních vzdělávacích účtů, 3) podpůrný rámec, 4) podpůrná opatření a 5) financování.**

Předložená klíčová sdělení vycházejí z výsledků tohoto přezkumu a **závěry týkající se jednotlivých zemí jsou uvedeny v příloze.**

B. POKROK PŘI PROVÁDĚNÍ

Několik členských států se v současné době potýká s výrazným nedostatkem pracovních sil a nedostatkem v oblasti dovedností, zásadní význam má proto zvýšení účasti dospělých na vzdělávání. V roce 2022 bylo v EU pouze 39,5 % dospělých, kteří se v předchozích dvanácti měsících účastnili vzdělávání, což je o 20,5 p.b. méně, než stanoví hlavní cíl pro rok 2030, tedy aby se vzdělávání každoročně účastnilo 60 % dospělých. **Cílem doporučení o individuálních vzdělávacích účtech je rozšířit přístup a zvýšit motivaci a pobídky dospělých k účasti na odborné přípravě,** což je důležité i v souvislosti s ekologickou a digitální transformací, jakož i s ohledem na současné demografické trendy.

Z přezkumu vyplynulo, že vzhledem k tomu, že doporučení Rady bylo přijato v roce 2022, **pokrok při jeho provádění je zatím v rané fázi a v jednotlivých členských státech se liší,** ačkoli je patrný určitý společný vývoj. **Individuální vzdělávací účty zavedla nebo má konkrétní plány na jejich zavedení přibližně polovina členských států. Další dva členské státy zkoumají možnost jejich zavedení v budoucnu.** Zbývající členské státy v současné době usilují o dosažení cílů doporučení pomocí jiných opatření.

Operativní provádění ustanovení obsažených v doporučení **ve většině členských států začalo nebo bude zahájeno nejprve pilotním testováním systému individuálních vzdělávacích účtů** s cílem jej v budoucnosti rozšířit. Další právní ustanovení, jež byla zavedena s ohledem na dosažení cílů obsažených v doporučení, byla rozdělena na dílčí části a zaměřena v první řadě na konkrétní skupiny obyvatelstva.

Pokud jde o specifické politické prvky individuálních vzdělávacích účtů, **některé systémy individuálních vzdělávacích účtů obsahují aspekt všeobecnosti (tedy dostupnost pro všechny dospělé osoby v produktivním věku)**, přičemž řada členských států zavedení tohoto prvku v budoucnosti plánuje, naproti tomu **převoditelnost** (tedy možnost uchovávat si přiznané nároky na individuálním vzdělávacím účtu bez ohledu na změnu pracovního místa či postavení na trhu práce) a **akumulaci** nároků na odbornou přípravu během určitého období zkoumané systémy zaručují velmi zřídka. V případě individuálních vzdělávacích účtů i dalších ustanovení týkajících se odborné přípravy **je zvláštní pozornost zaměřena na digitální a zelené dovednosti**.

Složky **podpůrného rámce** (tedy poradenství pro volbu povolání, validace dovedností, vnitrostátní registr vzdělávacích příležitostí, placené volno pro účely odborné přípravy, sjednocení podpory v oblasti odborné přípravy do jednotného vnitrostátního digitálního portálu) obecně nejsou plně integrovány. Výjimkou je **jednotný vnitrostátní digitální portál, který již byl zaveden nebo se s jeho zavedením počítá ve všech členských státech, které systémem individuálních vzdělávacích účtů disponují nebo jeho provedení plánují**.

Téměř všechny členské státy využívají nebo budou využívat fondy nebo nástroje EU pro účely navrhování, pilotního testování nebo provozu systému individuálních vzdělávacích účtů. Udržitelnost financování systému však v současné době není plně zajištěna. Pozitivní je, že zúčastněné strany jsou široce zapojeny zejména do koncipování systému individuálních vzdělávacích účtů.

1. Individuální vzdělávací účty

Z celkem čtrnácti členských států, které systém individuálních vzdělávacích účtů již zavedly nebo jeho zavedení v budoucnosti rozhodně plánují, dva členské státy uvádějí, že vnitrostátní systém individuálních vzdělávacích účtů již zavedly, a další dva státy buď v nedávné době přistoupily k přeměně stávajícího systému na systém individuálních vzdělávacích účtů, nebo v nich tato přeměna již probíhá. **Většina států počítá s tím, že systém nejprve otestují v pilotním projektu, případně fázi pilotního testování již zahájily:** ve dvou případech se pilotní projekt zaměřuje na určitý typ dovedností (digitální) a v jednom případě na konkrétní odvětví (stavebnictví). Další dva členské státy pracují na koncepci vnitrostátního systému individuálních vzdělávacích účtů s tím, že se již rozhodly pro určité konkrétní plány nebo možnosti. Kromě toho existuje **jeden regionální program**, jehož rysy se podobají systému individuálních vzdělávacích účtů.

Kromě toho dva další členské státy uvedly, že zatím nemají žádné konkrétní plány, ale možnost zavedení systému individuálních vzdělávacích účtů zkoumají.

2. Jiná právní ustanovení pro účely odborné přípravy

Pokud jde o právní rámce, všechny členské státy uvedly, že disponují dalšími právními ustanoveními pro účely odborné přípravy. Ve většině případů se jedná o určitá práva účastnit se vzdělávacích programů a o vzdělávací příležitosti v oblasti odborné přípravy pro konkrétní skupiny obyvatelstva. Šest členských států v této souvislosti uvedlo, že na vnitrostátní nebo regionální úrovni nabízejí příležitosti k odborné přípravě formou poukázek. Dalšími programy jsou mimo jiné průkazy odborné přípravy, cesty rozvoje nebo jiné druhy poskytování odborné přípravy. Některé členské státy uvedly, že mají regionální nebo místní systémy odborné přípravy.

Příležitosti v oblasti odborné přípravy se zaměřují na rozvoj určitých **typů dovedností** (digitální, zelené, jazykové a základní dovednosti), přičemž jejich nabídka se přizpůsobuje podle toho, jaké konkrétní údaje o nedostatcích v oblasti dovedností oznamují zaměstnavatelé, nebo na základě jiných údajů.

Podpora odborné přípravy **cílí** především na nezaměstnané, zaměstnané (za určitých podmínek), na všechny dospělé osoby v produktivním věku nebo osoby samostatně výdělečně činné, jakož i na zaměstnavatele. V několika členských státech se konkrétně zaměřuje rovněž na malé a střední podniky.

V této souvislosti několik členských států poukázalo na úlohu sociálních partnerů a kolektivních smluv.

Kromě samotné odborné přípravy jsou často nabízeny další služby, jako je **validace** odborných znalostí a dovedností a **vedení a poradenství**. Ve většině členských států je v zákoníku práce, v kolektivních smlouvách nebo jiných dokumentech zmíněno určité **právo na odbornou přípravu nebo na vzdělávání** a často byly uváděny také další formy **placeného volna pro účely odborné přípravy**. Dva členské státy nabízejí za určitých podmínek daňové zvýhodnění nebo vrácení nákladů spojených s odbornou přípravou. Některé státy uváděly rovněž podporu kultury celoživotního učení a dalšího odborného vzdělávání a přípravy.

Níže uvedené oddíly 3 až 7 se zaměřují na existující nebo plánované systémy individuálních vzdělávacích účtů a týkají se čtrnácti členských států, v nichž přezkum probíhal.

3. Specifické politické prvky individuálních vzdělávacích účtů

Většina členských států uvedla, že jejich systém individuálních vzdělávacích účtů je všeobecný, tedy dostupný pro všechny dospělé osoby v produktivním věku, a zajišťuje nároky v oblasti odborné přípravy umožňující rozsáhlejší odbornou přípravu. V některých členských státech byli sociální partneři a zúčastněné strany zapojeni již ve fázi návrhu systému.

Z hlediska **převoditelnosti a podmínek pro akumulaci nároků** je však zapotřebí dosáhnout dalšího pokroku v několika členských státech, jež uvedly, že zohlednění těchto aspektů není možné, nebo se o nich neuvažuje.

Individuální vzdělávací účet má nebo bude mít všeobecnou povahu prozatím v **sedmi členských státech**. Zbývající systémy individuálních vzdělávacích účtů se zaměřují na konkrétní podskupiny dospělých osob, a to alespoň po určitou dobu (např. během **pilotní fáze**). Nejčastější cílovou skupinou obyvatel jsou buď zaměstnané, nebo nezaměstnané osoby, přičemž programy obsahují i další podmínky, jako je odvětví, úroveň dosaženého vzdělání nebo doba trvání nezaměstnanosti, a osoby s příjmem pod určitou hranicí.

Pokud jde o **zapojení všech příslušných zúčastněných stran**, většina členských států uvedla, že na návrhu systému individuálních vzdělávacích účtů a návrhu právního rámce pracovala v úzké spolupráci se sociálními partnery. V jiných členských státech se počítá s aktivní spoluprací se zástupci různých sociálních partnerů, odborů a organizací zaměstnavatelů.

Pokud jde o **poskytování nároků na odbornou přípravu** pro každý individuální vzdělávací účet, nabízejí členské státy různá řešení. Výše nároku se značně liší, neboť v některých členských státech se přiděluje na jeden rok, zatímco v jiných na tři nebo pět let. Některé členské státy navíc upřesňují, že poplatek za kurz v plné výši nebo jeho část může uhradit osoba, která má o odbornou přípravu zájem.

Pokud jde o poskytování **dodatečných nároků jednotlivcům, kteří potřebují prohlubování dovedností a změnu kvalifikace nejvíce**, většina členských států v současné době dodatečné individuální nároky na odbornou přípravu v rámci systému individuálních vzdělávacích účtů nenabízí. Zranitelné skupiny však mají přístup k příležitostem v oblasti odborné přípravy prostřednictvím veřejné služby zaměstnanosti tím, že se zapojí do opatření aktivní politiky trhu práce. V několika případech jsou poskytovány dodatečné nároky a v několika dalších případech se předpokládá, že osoby, které potřebují prohlubování dovedností a změnu kvalifikace nejvíce, by mohly mít v rámci svého vzdělávacího účtu v budoucnu další individuální práva na odbornou přípravu. Tři členské státy tento aspekt v současné době nezvažují.

V některých členských státech je **převoditelnost** nároků při profesních přechodech, tj. při změně zaměstnání nebo postavení v zaměstnání, již stanovena, zatímco v jiných se plánuje. V několika členských státech je situace ohledně tohoto aspektu stále nejasná. Pouze ve dvou případech nejsou nároky převoditelné z důvodu způsobu jejich uplatňování.

Akumulaci a ukládání individuálních nároků na odbornou přípravu umožňuje pouze jeden členský stát a v jiném členském státě jsou akumulace a ukládání možné pouze částečně. Ukládání není možné ve třech členských státech, avšak doba pro využití nároku je poměrně dlouhá. Akumulace není v současné době možná v šesti členských státech, ale zůstává otevřenou otázkou pro budoucí diskuse. Ve dvou případech budou během pilotní fáze akumulace a ukládání testovány.

Většina členských států zdůrazňuje **relevantnost odborné přípravy** ve vztahu k trhu práce se zvláštním důrazem na ekologickou a digitální transformaci, zatímco jiné členské státy nabízejí širší možnosti odborné přípravy.

4. Podpůrný rámec

Ačkoli z přezkumu vyplynulo, že veřejný vnitrostátní registr vzdělávacích příležitostí, u nichž lze využít nároky z individuálních vzdělávacích účtů, je široce dostupný, zdá se, že možnosti validace nejsou v rámci zkoumaných systémů individuálních vzdělávacích účtů dobře integrovány. Mezi další složky patří poradenství pro volbu povolání, jednotný vnitrostátní digitální portál a placené volno pro účely odborné přípravy, jejichž úroveň provádění lze označit jako průměrnou, ponechávají tedy prostor pro zlepšení.

Většina členských států nabízí všem dospělým osobám v produktivním věku možnosti **poradenství pro volbu povolání**, zejména prostřednictvím místních služeb zaměstnanosti nebo v rámci jiných projektů. Některé z těchto členských států buď zahrnují nebo mají v plánu zahrnout profesní poradenství do systému individuálních vzdělávacích účtů, zatímco jiné státy o této možnosti uvažují. Několik členských států tuto příležitost zatím nenabízí.

Pokud jde o **validaci** dovedností, pouze ve dvou členských státech jsou možnosti validace široce dostupné. V ostatních členských státech je validace dovedností umožněna za určitých podmínek, nebo má poměrně omezený rozsah. Do budoucna se však plánuje zavedení možností validace v několika členských státech, zejména v rámci systému individuálních vzdělávacích účtů.

Co se týče veřejného vnitrostátního registru vzdělávacích příležitostí, u nichž lze využít nároky z individuálních vzdělávacích účtů, ten je již k dispozici ve většině členských států. Jednotným veřejným vnitrostátním registrem v současnosti nedisponují čtyři členské státy, zatímco jiné státy mají zřízení takového registru v plánu.

Ve většině členských států bude dostupná nebo částečně dostupná integrace podpory odborné přípravy do **jednotného vnitrostátního digitálního portálu**. Jsou připraveny plány pro budoucí integraci, a to i v kombinaci s připravovaným systémem individuálních vzdělávacích účtů nebo v souvislosti s ním.

Placené volno pro účely odborné přípravy nebo ustanovení o náhradě příjmu během odborné přípravy pro všechny zaměstnané dospělé osoby jsou zavedena ve čtyřech členských státech. Ve dvou z těchto členských států jsou zaměstnavatelé finančně zapojeni do poskytování odborné přípravy nebo prohlubování dovedností, což může obnášet i zachování odměny pro zaměstnance účastnící se odborné přípravy. V pěti členských státech jsou placené volno pro účely odborné přípravy nebo ustanovení o náhradě příjmu během odborné přípravy zavedena pouze částečně. Některé členské státy nabízejí neplacené volno pro účely odborné přípravy jako jednu z dalších možností nebo jako jedinou možnost. Ve dvou členských státech není právo na placené volno pro účely odborné přípravy nebo dokonce na neplacenou odbornou přípravu v současné době zakotveno v právních předpisech. V těchto členských státech probíhají diskuse o možnosti zavedení volna pro účely odborné přípravy, a to i v rámci systému individuálních vzdělávacích účtů.

5. Podpůrná opatření

V zájmu co nejlepšího využití potenciálu systému individuálních vzdělávacích účtů by jej měla doprovázet podpůrná opatření. Přibližně polovina členských států běžně provádí nebo plánuje provádět **osvětové kampaně nebo informační činnosti**. Několik členských států dosud neprovádí nebo nemá v současné době konkrétní plány týkající se jejich komunikačních činností, zejména z toho důvodu, že své systémy teprve navrhují. Pouze dva členské státy uvádějí, že mají dobře (středně vysoce až vysoce) rozvinuté osvětové a informační činnosti, což souvisí s tím, že již mají zavedené programy nebo že ze stávajících programů vychází.

Již zavedené programy doprovázejí akce většího rozsahu, jako jsou konference a jiné kanály pro šíření informací, včetně televizních, tištěných a rozhlasových médií, sociálních sítí nebo reklamy ve veřejné dopravě. Kromě široké veřejnosti jsou činnosti zaměřeny především na poskytovatele odborné přípravy a zaměstnavatele, přičemž podporu zajišťuje vláda, poskytovatelé odborné přípravy nebo sami zaměstnavatelé. Ostatní členské státy plánují po zavedení systému osvětové kampaně a činnosti, které mohou zahrnovat například konference, workshopy a jiné typy akcí, informační materiály a reklamní kampaně v hromadných sdělovacích prostředcích a sociálních médiích.

Podobný vývoj lze pozorovat u **monitorovacích a hodnotících činností**, kdy přibližně polovina členských států běžně provádí nebo má v plánu provádět monitorovací činnosti. Pro přibližně pět členských států je na monitorování nebo dokonce na navrhování monitorovacích procesů příliš brzy. Zavedeným systémem monitorování a hodnocení zahrnujícím pravidelné podávání zpráv a pravidelné hodnocení disponuje pouze několik z nich.

6. Financování

Udržitelnost financování systému individuálních vzdělávacích účtů není obecně zajištěna. Ve většině případů se současné financování opírá především o fondy EU a vnitrostátní spolufinancování. Spolufinancování založené na kombinaci veřejných a soukromých zdrojů je začleněno do systému nebo je zkoumáno v některých členských státech, které si jsou vědomy jeho významu pro budoucnost.

Většina členských států nemá zavedený model **udržitelného financování** ani jej neplánuje a předpokládá, že jej vytvoří ve fázi návrhu nebo po vyhodnocení výsledků pilotního projektu. V zájmu zajištění udržitelnosti již některé členské státy zvažují určité možnosti, jako je přidělení určitého **podílu z příjmů ze sociálního pojištění** na financování systému, **odvětvové fondy, půjčky na odbornou přípravu**, veřejné financování nebo **veřejné a soukromé spolufinancování**. Pokud jde o příspěvky, zvažuje se **spolufinancování** ze strany zaměstnavatele nebo jednotlivce.

Udržitelnost podpůrného rámce souvisí především s provozem **jednotného vnitrostátního digitálního portálu**, která je zajišťována interně.

Téměř všechny členské státy využívají nebo budou pro účely navrhování systému individuálních vzdělávacích účtů, jeho testování v pilotním projektu nebo jeho provozu využívat **fondy nebo nástroje EU**. Fondy EU se používají především na financování testování systému v pilotním projektu, poskytování odborné přípravy, rozvoje portálu nebo na pomoc při navrhování systému. Některé členské státy potvrdily, že pokud budou fondy EU k dispozici i v budoucnu, hodlají je využívat i nadále.

7. Účinná informační činnost

Z důvodu nedávného zahájení nebo plánování zavádění systému individuálních vzdělávacích účtů nebylo u většiny členských států možné určit míru pokrytí nebo míru využívání individuálních vzdělávacích účtů. Nicméně podle údajů některých členských států se procentuální podíl dospělé populace v produktivním věku, která má přístup k možnostem vzdělávání/odborné přípravy, značně liší, což rovněž odráží omezení dostupnosti finančních prostředků přidělených na pilotní projekt individuálních vzdělávacích účtů.

C. ZÁVĚRY

Z přezkumu v rámci mnohostranného dohledu nad prováděním doporučení Rady o individuálních vzdělávacích účtech, do něhož byly zapojeny i členské státy, které v současné době systémy individuálních vzdělávacích účtů nezavádějí, vyplývá, že **individuální vzdělávací účet představuje nejen nový nástroj financování, ale také mechanismus pro kritický přezkum a reformu systému vzdělávání dospělých**. Obecně lze konstatovat, že systém individuálních vzdělávacích účtů je pevně odhodláno provádět čtrnáct hodnocených členských států. Členské státy, které systém provádějí, prokázaly **široké porozumění tomuto systému a jeho prvkům a uvědomují si, že na některých oblastech je třeba pracovat v dlouhodobém horizontu**. Kromě toho mezi nimi přezkum podpořil kladný přístup ke vzdělávání. Dále existuje několik pozitivních společných prvků, jako je uváděné **zapojení sociálních partnerů do rozvoje systémů individuálních vzdělávacích účtů**. Celkově z přezkumu vyplynulo, že úspěšné zavedení systému a související **další pokrok vyžaduje nejen aktivní zapojení členských států, ale také změnu myšlení na straně příjemců a zúčastněných stran na ústřední a místní úrovni**, aby doporučení o individuálních vzdělávacích účtech mohlo v mnoha členských státech působit jako silný katalyzátor reformy v oblasti vzdělávání dospělých.

Příloha 1. Závěry skupiny pro analýzu politiky v rámci Výboru pro zaměstnanost 2024
o individuálních vzdělávacích účtech v jednotlivých členských státech